

Moc soudní

7. přednáška (Státověda)

JUDr. Bc. Radovan Malachta, Ph.D.
podzim 2024

Osnova přednášky

1. Hra Kahoot
2. Moc soudní
3. Obecné soudnictví a soudci
4. Ústavní soudnictví a ústavní soudci
5. Listina základních práv a svobod ČR
6. Další ochrana práv

Kahoot

<https://kahoot.it/>

Úvodní slovo

- soudní moc – princip dělby moci
- **nezávislé soudnictví** = znak moderního státu pro provádění rozhodnutí a respektování rozhodnutí (státu)
- **orgány zajišťující ochranu práva** – nejsou to jen soudy
- problém nastane tam, kde je rozhodováno o našich právech a povinnostech jinými orgány než soudy – ty pak nejsou z povahy věci nezávislé – například správní orgány řešící přestupky aj.

Barbara a Alexandr fakt ne

BARRANDOV KRIMI 27.10.2023 15:35	BARRANDOV KRIMI 27.10.2023 17:50	15%	
Soudkyně Barbara (pořad)			
Reality-TV / Drama		Hodnocení (4 629)	Fanklub (29)

Historické okénko

- neznamená to, že dříve nebyly „soudy“ či že nebyly řešeny spory (starověk, středověk, raný novověk)
- **J. Locke** (Druhé pojednání o vládě) – soudní moc nezmiňuje
- **Ch. Montesquieu** (O duchu zákonů) – zmíněna soudní moc
 - ale jako moc nejmenší
 - nicméně požadavek oddělení od moci zákonodárné a výkonné
- absolutistické monarchie – panovník v sobě koncentroval všechny tři složky státní moci
- vliv **Francouzské revoluce**
 - požadavek, aby se soudy řídily jen zákony
 - model soudnictví připomínající dnešní model (vytvoření soudní soustavy a instancí – možnosti odvolání, právo každého na zákonného soudce, veřejný výkon soudní moci, rovnost všech před zákonem a soudem atd.)

Historické okénko II

- u nás: Rakousko-Uhersko (monarchie)
- **Josef II. – soudní reforma (též jako Josefínská soudní reforma 1783) – mj.**
 - oddělení soudnictví od správy (započala už Marie Terezie)
 - hierarchie soudní soustavy (místní soudy – všeobecná působnost, civilní soudy rozděleny podle stavu; dále apelační soudy – Praha, Brno; Nejvyšší soudní úřad) – soudnictví bylo dvojinstanční
 - oddělení civilního a trestního soudnictví – částečně (taktéž dvojinstanční – kriminální soudy a vrchní kriminální soudy jako soudy apelační)
 - byly i privilegované soudy (horní, merkantilní a směnečné atd.)
- zásady soudnictví v trvalé podobě až **zákonem č. 144/1867, o soudní moci**
 - mnohé znaky dodnes (např. nezávislost soudců, doživotní jmenování soudců, veřejnost projednání, vázanost soudu jen zákonem, zavedení správního soudnictví, císař mohl udělovat milost/amnestie atd.)
- Ústavní vývoj od vzniku ČSR – viz minulá přednáška
- v současnosti – garance soudní moci nejen na **úrovni vnitrostátní** (Ústava), ale také **mezinárodní úrovni** (ochrana lidských práv) i **regionální** (EU tam, kde jde o unijní právo)

Základní ustanovení v Ústavě ČR

Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní. (čl. 2 odst. 1)

K zamyšlení:
Je lid i zdrojem moc soudní?

Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci. (čl. 4)

Samostatná hlava v Ústavě – čl. 81 až 96

Moc soudní

Článek 81

Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.

Nezávislost
soudů

Článek 82

(1) Soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat.

Nezávislost
soudců

Nestrannost
soudců

MUNI
LAW

Soudce

Nezávislost soudců

- různé požadavky, pravidla a faktory, aby soudce byl nezávislý (platné pro ČR)
 - vázán **jen zákonem** (a ústavním zákonem) a **mezinárodní smlouvou**, která je součástí právního řádu
 - rozhodnutí soudu může **přezkoumávat jen jiný soud**
 - soudce je **jmenován prezidentem** (výkonná moc) – funkce se ujímá složením slibu
 - požadavky na odbornou a **profesionální přípravu**
 - **neslučitelnost funkcí**
 - **chování** – posuzují soudci (kárné řízení), soudce nelze přeřadit k jinému soudu, zbavení funkce – obtížné
 - **platové podmínky** – docela slušné (vs. podplácení)
- zachování důstojnosti soudcovské funkce i mimo „pracovní dobu“
 - doplnění: mlčenlivost, a to i po zániku funkce soudce (výjimky)

Soudce – plat

- pro rok 2024 je základ 113 775 Kč
- odvíjí se od pozice, soudu a délky praxe
 - soudce okresního soudu do 5 let započtené doby – 100 200 Kč
 - soudce okresního soudu s 6 lety započtené doby – 115 000 Kč
 - soudce okresního soudu s 30 lety započtené doby – 171 900 Kč
 - soudce krajského soudu do 5 let započtené doby – 109 300 Kč
 - soudce krajského soudu s 30 lety započtené doby – 190 100 Kč
 - soudce Nejvyššího soudu – 209 400 Kč
 - předseda Nejvyššího soudu – 284 500 Kč
 - soudce Ústavního soudu – 234 400 Kč
 - předseda Ústavního soudu – 330 000 Kč (+ náhrady 42 100 Kč)

Nestrannost soudců

- věc (případ) rozhoduje soudce, který se neúčastní na věci – aby neměl subjektivní zájem na rozhodnutí věci – musí být objektivní
- někdy též „neutralita“ soudce
- aby nebyl podjatý – posuzuje soudce sám i strany sporu
- v zákonech vymezených důvodech – lze **vyloučit soudce z řízení** (a někdy i celý soud – tzv. nutná delegace)

Soudce – ústavní rámec I

- jmenuje prezident republiky bez časového omezení (čl. 93 Ústavy)
- funkce se ujímá složením slibu (čl. 93 Ústavy)
- stanoví obecný rámec pro výkon a činnost soudce - bezúhonný občan, který má vysokoškolské právnické vzdělání (čl. 93 odst. 2 Ústavy)
- soudce je při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu (čl. 95 odst. 1) – rozhoduje podle práva!
 - je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou (čl. 95 odst. 1 Ústavy)
 - dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu (čl. 95 odst. 2 Ústavy)

Soudce – ústavní rámec II

Článek 82 Ústavy

- soudce **nelze proti jeho vůli odvolat** nebo **přeložit** k jinému soudu (výjimky – kárná odpovědnost); (čl. 82 odst. 2 Ústavy)
- **funkce soudce není slučitelná** s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě; zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný (čl. 82 odst. 3 Ústavy)
 - onen zákon je zákon o soudcích - **neslučitelnost funkcí** – výjimky – správa vlastního majetku, činnost vědecká, pedagogická, literární, publicistická, umělecká, aktivního sportovce a činnost v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech komor Parlamentu (§ 85 zákona o soudcích)

Soudce – ústavní rámec III

Článek 94 Ústavy

(1) Zákon stanoví případy, kdy soudci rozhodují v senátu a jaké je jeho složení.

V ostatních případech rozhodují jako **samosoudci**.

(2) Zákon může stanovit, ve kterých věcech a jakým způsobem se na rozhodování soudů **podílejí vedle soudců i další občané**.

přisedící – účast **laického prvku** při rozhodování, „**soudci z lidu**“, jen v zákonem vymezených případech (pracovněprávní vztahy při rozhodování v 1. stupni, některé trestní věci, kde rozhoduje krajský soud v 1. stupni a okresní soudy, kde „hrozí“ horní hranice trestu odnětí svobody 5 let)

občan ČR, svéprávný, bezúhonný, věk 30 let, poskytuje jisté záruky – nemusí to být právník, má to být laik, špatně placené – 150 Kč za jednacích den!

často diskutovaná otázka, jaká je role přisedících

Přisedících u soudů ubývá. Jejich věk roste, odměny stagnují

Když Lenka Chalupová rozhoduje o případu, její hlas má stejnou váhu jako ten předsedův. Zatímco on se rozhoduje podle zákonů, Lenka Chalupová podle intuice. „Jsem absolutní laik a můžu se řídit citem a niterným smyslem pro spravedlnost,“ popsala.

Soudce – podmínky pro výkon funkce

jen pro zajímavost, není nutné umět

plyne ze zákona, nikoliv z Ústavy

zákon o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů

kdo může být soudce v ČR?

- státní občan ČR
- plně svéprávný a bezúhonný
- jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat
- v den ustanovení dosáhl věku nejméně 30 let
- souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přísedícího a s přidělením k určitému soudu
- vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice
- složení odborné justiční zkoušky (či ekvivalent)
- úspěšné absolvování výběrového řízení na funkci soudce

Soudce – zánik funkce

- docela „jistota“
 - věk – uplynutím kalendářního roku, ve kterém soudce dosáhl 70 let
 - nezpůsobilost (např. dlouhodobý nepříznivý zdravotní stav)
 - odsouzení pro úmyslný TČ či nedbalostní TČ s odsouzením k TOS
 - odvolán z funkce na základě kárného provinění
 - omezení ve správnosti, pozbytí státního občanství ČR
 - smrt/prohlášení za mrtvého
 - může se sám vzdát
- soudce Ústavního soudu – časově omezeno na 10 let, opakovaně

**MUNI
LAW**

Soudy

Nezávislost soudů

- není součástí jiných orgánů, odděleno od jiných státních mocí
- svá soustava orgánů
- organizace soudů podléhá vymezení v zákoně (příp. Ústavě)
- někdy je přidáván k nezávislosti soudů **právo na zákonného soudce** – nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci
 - přístup k soudu není znemožněn – způsob předložení věci soudu
 - příslušnost soudu stanovena zákonem
 - zákaz tzv. mimořádných soudů (viz doba komunismu v českých zemích)
 - spravedlivá pravidla soudního řízení
 - složení soudu a tzv. rozvrh práce – předem stanovené přidělování věcí (nápadů)
- garance opět nejen ve vnitrostátním právu, ale mezinárodních – lidskoprávních - dokumentech

Základní zásady a principy rozhodování

- právo na zákonného soudce
- zásada nestrannosti a nezávislosti
- zásada veřejnosti (= kontrola lidu nad výkonem soudnictví) – jsou výjimky
- laický prvek u výkonu soudnictví – někde rozhodují dodnes „soudci z lidu“
- zásada ústnosti a bezprostřednosti
- zásada volného hodnocení důkazů
- zásada legality – stíhat osobu pro trestný čin lze jen na základě zákonných důvodů a způsobem podle zákona (presumpce neviny, *in dubio pro reo*)
- právo osoby na spravedlivý proces (rovné postavení stran)
- právo na obhajobu
- veřejné vyhlášení rozhodnutí (typicky rozsudek) a jeho odůvodnění
- až na výjimky možnost přezkumu rozhodnutí, které vydal soud první instance (odvolání u civilních a trestních soudů)
- ...

K předchozímu slide

Článek 96
Ústavy

(1) Všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva.

(2) Jednání před soudem je ústní a veřejné; výjimky stanoví zákon. Rozsudek se vyhlašuje vždy veřejně.

- právo na soudní a jinou ochranu dále rozvíjeno v čl. 36 až 40 Listiny základních práv a svobod ČR

Soudy – ústavní rámec

Soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem **poskytovaly ochranu právům**. Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy. (článek 90)

(1) **Soustavu soudů** tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní, krajské a okresní soudy. Zákon může stanovit jejich jiné označení.
(2) Působnost a organizaci soudů stanoví zákon. (článek 91)

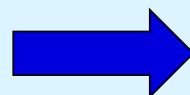
Nejvyšší soud je vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů s výjimkou záležitostí, o nichž rozhoduje Ústavní soud nebo Nejvyšší správní soud. (článek 92)

Druhy

Pravomoc soudů

- okruh věcí/záležitostí, které mohou projednat a rozhodnout soudy
- **ústavní soudnictví**
 - chrání ústavní práva, pravidla, hodnoty
 - rozhoduje o ústavnosti právních předpisů
- **správní soudnictví**
 - přezkouvávají rozhodnutí správních orgánů ve správním řízení, řeší nečinnost správních orgánů a nezákonný zásah správních orgánů, ...
 - volební věci, politické strany a hnutí
- **trestní soudnictví**
 - rozhodování o vině a trestu
- **civilní soudnictví**
 - spory a jiné právní věci, které vyplývají ze soukromého práva (občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, dědické právo, pracovní právo, právo duševního vlastnictví, MPS)

podrobně viz dále

Spory o pravomoc

- spory o pravomoc či věcnou příslušnost
- zákon č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů
- více soudů chce (nebo žádný soud nechce) věc rozhodnout
- **kladný kompetenční konflikt** – oba orgány chtějí spor rozhodnout
- **záporný kompetenční konflikt** – žádný orgán nechce spor rozhodnout
- **kompetenční senát** – 3 soudci NSS a 3 soudci NS na dobu 3 let – rozhodnou závazně o tom, kdo projedná spor

Civilní a trestní soudnictví

Organizace soudní soustavy (civilní a trestní soudy)

Organizace soudní soustavy

- platí pro **civilní a trestní soudnictví**
- hovoříme o **článcích soudní soustavy** (čtyři články)
- pozor na **terminologii**:
 - okresní soud: v Brně se nazývá Městský soud v Brně
 - okresní soud: v Praze jsou to obvodní soudy
 - krajský soud: v Praze je to Městský soud
- zákon určuje, u kterého článku se začíná – kdo řeší věc „poprvé“ (většinou okresní soudy, někdy krajské soudy, nikdy ne vrchní, výjimečně Nejvyšší)
- proti rozhodnutí soudu prvního stupně je možné využít **řádný opravný prostředek**, kterým je **odvolání**
- **dovolání** je **mimořádný** opravný prostředek (+ žaloba pro zmatečnost a žaloba na obnovu řízení)

Doplnění k organizaci soudní soustavy (civilní soudy, platí i pro trestní)

– Nejvyšší soud

- je jen jeden v Brně
- kolegia – občanské, obchodní, trestní
- rozhoduje o dovoláních, sjednocuje rozhodnutí soudů (tzv. judikaturu)

– vrchní soudy

- jsou dva – Praha a Olomouc
- rozhodují v tříčlenných senátech, jsou to odvolací soudy tam, kde v prvním stupni rozhoduje krajský soud

– krajské soudy

- někdy rozhodují v 1. stupni (samosoudce), někdy jako odvolací soudy (tříčlenný senát)
- 8 v ČR (2 v Praze, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Hradec Králové, Brno, Ostrava)

– okresní soudy

- obecně: u soudu bývá předseda, místopředseda (místopředsedové), další

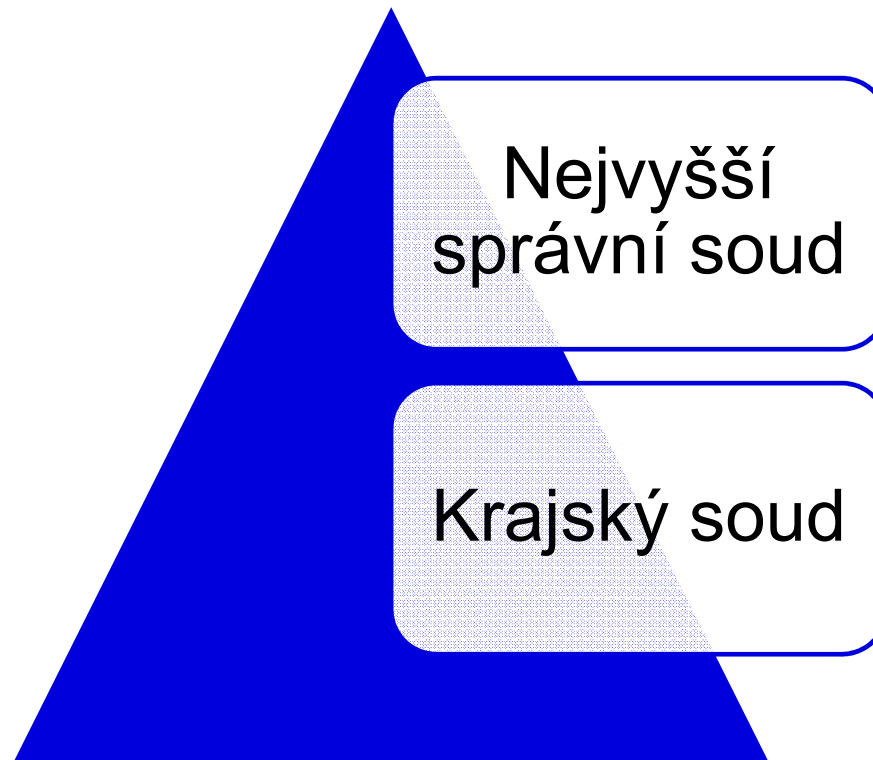
- Ústavní soud – stojí mimo soustavu obecných soudů!

Nejvyšší soud

Správní soudnictví

Správní soudnictví – organizace

Správní soudnictví

- v počátku máte **rozhodnutí správního orgánu** – ale to není soud (není garance nezávislosti, nestrannosti atd., rozhoduje i podle efektivnosti, hospodárnosti, účelnosti, ...)
- správní soudy jako **ochrana před nezákonným zásahem výkonné moci** – kontroluje rozhodování výkonu správy, ty už rozhodují jen na základě zákona
- soudy **přezkoumávají zákonnost správního orgánu**

Pravomoc správních soudů

— § 4 soudního řádu správního (SŘS)

(1) Soudy ve správním soudnictví rozhodují o

- a) žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, (dále jen "správní orgán"),
- b) ochraně proti nečinnosti správního orgánu,
- c) ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu,
- d) kompetenčních žalobách.

(2) Ve správním soudnictví dále soudy rozhodují

- a) ve věcech volebních a ve věcech místního a krajského referenda,
- b) ve věcech politických stran a politických hnutí,
- c) o zrušení opatření obecné povahy nebo jeho částí pro rozpor se zákonem.

Správní soudnictví – pokračování

- v 1. stupni obecně — krajský soud
- není řádný opravný prostředek – nelze se nikam odvolávat, jsou jen mimořádné opravné prostředky – kasační stížnost a obnova řízení – rozhoduje o nich Nejvyšší správní soud (sídlo v Brně)
- Nejvyšší správní soud rozhoduje tam, kde stanoví zákon; jinak slouží jako Nejvyšší soud k řešení mimořádných opravných prostředků a ke sjednocování judikatury

Nejvyšší správní soud

Ústavní soudnictví. Ústavní soud.

Úvodní slovo

- všeobecné (difúzní) ústavní soudnictví
 - řada rozdílů, pro nás relevantní je ten, že o ústavnosti zákonů rozhoduje každý soud
- specializované ústavní soudnictví
 - o ústavnosti zákonů rozhoduje specializovaný soud
 - to je i **případ ČR**, kde je tento soud jediný = koncentrované ústavní soudnictví
 - Ústavní listina ČSR 1920 – viz minulá přednáška – soudní kontrola ústavnosti zákonů (první psaná ústava, která tak učinila úpravu)
- jednou z kompetencí je **kontrola ústavnosti právních předpisů**
 - **abstraktní kontrola** – posuzuje se ústavnost, aniž by vznikl konkrétní spor v soudním řízení, může být následná i výjimečně preventivní
 - **konkrétní kontrola** – vazba na konkrétní případ, který řeší obecný soud, který dá pak návrh k posouzení souladu zákona s ústavním pořádkem

Co dále řeší ústavní soudy

- záležití, jak ve kterém státě (ČR viz dále)
- obecně kontrola ústavnosti právních předpisů
- ústavní stížnost osob (fyzické, právnické), pokud bylo porušeno jejich základní lidské právo či svoboda výkonem veřejné moci, ale za předem daných podmínek
- ve federaci spory mezi federativními státy a federací
- někde volební věci, referenda, ústavnost politických stran (u nás primárně NSS)
- ústavní žaloby, pokud jde o porušení ústavních povinností nejvyšších představitelů státu

Článek 87 Ústavy ČR – ÚS rozhoduje

- a) o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem,
 - b) o zrušení jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem nebo zákonem,
 - c) o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu,
 - d) o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod,
 - e) o opravném prostředku proti rozhodnutí ve věci ověření volby poslance nebo senátora,
 - f) v pochybnostech o ztrátě volitelnosti a o neslučitelnosti výkonu funkcí poslance nebo senátora podle čl. 25,
 - g) o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky podle čl. 65 odst. 2,
 - h) o návrhu prezidenta republiky na zrušení usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66,
 - i) o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak,
 - j) o tom, zda rozhodnutí o rozpuštění politické strany nebo jiné rozhodnutí týkající se činnosti politické strany je ve shodě s ústavními nebo jinými zákony,
 - k) spory o rozsah kompetencí státních orgánů a orgánů územní samosprávy, nepřísluší-li podle zákona jinému orgánu.
- (2) Ústavní soud dále rozhoduje o souladu mezinárodní smlouvy podle čl. 10a a čl. 49 s ústavním pořádkem, a to před její ratifikací. Do rozhodnutí Ústavního soudu nemůže být smlouva ratifikována.
- (3) Zákon může stanovit, že namísto Ústavního soudu rozhoduje Nejvyšší správní soud (....)

Co si hlavně zapamatovat z jeho činnosti

- ruší zákony či jiné právní předpisy (případně ustanovení), pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem – právní předpisy musí být tzv. ústavně-konformní – hovoříme zde, že Ústavní soud funguje jako **negativní zákonodárce** – ÚS vydá nález, který se vyhláší ve Sbírce zákonů
- rozhoduje o **souladu mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem**
- rozhoduje o **ústavní stížnosti** proti pravomocnému rozhodnutí soudů (orgánů veřejné moci), pokud nebyla zaručena Vaše (ústavní) základní lidská práva a svobody – nutno dodržet lhůtu a vyčerpat předcházející možnosti/prostředky dané právním řádem a systémem
- **ústavní žaloba Senátu proti prezidentu republiky**
- **Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu**

Další články z Ústavy

- ÚS je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83)
- zákon stanoví, kdo a za jakých podmínek je oprávněn podat návrh na zahájení řízení a další pravidla o řízení před ÚS (čl. 88 odst. 1)
- rozhodnutí ÚS je vykonatelné, jakmile bylo vyhlášeno způsobem stanoveným zákonem, pokud ÚS o jeho vykonatelnosti nerozhodl jinak; vykonatelná rozhodnutí jsou závazná pro všechny orgány i osoby. (čl. 88 odst. 1 a 2)
- byl-li vysloven nesoulad mezinárodní smlouvy s ústavním pořádkem, nesmí být ratifikována, než bude nesoulad odstraněn (čl. 88 odst. 3)

Pojmosloví

- **plénium** = plné složení Ústavního soudu (15), nejdůležitější záležitosti, například rušení zákonů a právních předpisů, ústavní žaloba proti prezidentovi
- **senáty** = tříčlenné, rozhodují zpravidla o ústavních stížnostech
- **soudce zpravodaj** = soudce, který je určen, shromažďuje podklady pro rozhodnutí a předkládá návrh na rozhodnutí
- **nález** = označení pro rozhodnutí ÚS, ve které rozhoduje ve věci samé
- **usnesení** = rozhodnutí ÚS tam, kde ÚS nerozhoduje nálezem (procesní otázky)
- **disent** = odlišné stanovisko soudce, který nesouhlasí s rozhodnutím (může se stát, protože se rozhoduje většinou)

Ústavní soud

Podrobnosti jsou v zákoně č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu
Informace více – pěkně zpracované stránky Ústavního soudu:

<https://www.usoud.cz/o-ustavnim-soudu>

Ústavní soudce – specifika

Ústavní rámec

Články 84 až 86 Ústavy

- 15 soudců, jmenování na 10 let, opakování možné
- jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu – skládá slib
 - *"Slibuji na svou čest a svědomí, že budu chránit neporušitelnost přirozených práv člověka a práv občana, řídit se ústavními zákony a rozhodovat podle svého nejlepšího přesvědčení nezávisle a nestranně."*
 - pokud nesloží slib či složí s výhradou – jakoby nebyl jmenován
- bezúhonný občan, který je volitelný do Senátu (tj. 40 let) + 10 let praxe v právnícké profesi (ne nutně soudce)
- nelze trestně stíhat bez souhlasu Senátu – tzv. imunita
 - odepře-li Senát souhlas – trestní stíhání vyloučeno po dobu výkonu funkce
 - pravidla při zadržení při spáchání trestného činu či bezprostředně poté
 - právo odepřít svědectví o skutečnostech v souvislosti s výkonem funkce i po skončení funkce

Předseda Ústavního soudu: Josef Baxa (od r. 2023)

A co dále?

- pokud je porušeno právo dané Úmluvou o ochraně lidských práv a svobod – pak stížnost k ESLP (Evropský soud pro lidská práva, sídlo ve Štrasburku)

Další související články Ústavy

Prezident republiky

Článek 62

- e) jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy,
- f) jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu,
- g) odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení

Článek 63

- i) jmenuje soudce
(vyžaduje se kontrasignace předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády)

Článek 65 odst. 2

Senát může se souhlasem Poslanecké sněmovny podat ústavní žalobu proti prezidentu republiky k Ústavnímu soudu, a to pro velezradu nebo pro hrubé porušení Ústavy nebo jiné součásti ústavního pořádku; velezradou se rozumí jednání prezidenta republiky směřující proti svrchovanosti a celistvosti republiky, jakož i proti jejímu demokratickému řádu. Ústavní soud může na základě ústavní žaloby Senátu rozhodnout o tom, že prezident republiky ztrácí prezidentský úřad a způsobilost jej znovu nabýt.

Senát schválil návrh ústavní žaloby
na prezidenta Zemana

 AKTUALIZOVÁNO 24. 7. 2019

Další články

Článek 110

Do 31. prosince 1993 tvoří soustavu soudů též vojenské soudy.

Článek 111

Soudci všech soudů České republiky vykonávající funkci soudce ke dni nabytí účinnosti této Ústavy se považují za soudce jmenované podle Ústavy České republiky.

příp. neslučitelnost funkce poslance a senátora s funkcí soudce (čl. 22 Ústavy)

Listina základních práv a svobod ČR

Úvodní slovo

- rozvíjí a konkretizuje některá základní práva a svobody týkající se soudnictví a řízení u soudu
- hlava pátá – čl. 36 až 40

Nemusím umět všechna práva vyjmenovat nazpaměť,
uchopte téma koncepčně a uveďte příklady

Článek 36 – vybraná ustanovení

- každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu
- možnost obrátit se na soud, aby přezkoumal rozhodnutí orgánu veřejné správy, pokud bylo způsobeno (tvrzené) porušení práva
- nezákonné rozhodnutí soudu či jiného orgánu veřejné moci = nárok na náhradu škody

Článek 37 a 38 – řízení u soudu

- každý má **právo odepřít výpověď**, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké
- **právo na právní pomoc** v řízení před soudy
- **rovnost účastníků** v řízení
- **právo na tlumočnicka** (ti, co neovládají jazyk)
- **právo na zákonného soudce**
- každý má právo, aby jeho věc byla projednána **veřejně**, **bez zbytečných průtahů** a **v jeho přítomnosti** a aby se mohl vyjádřit **ke všem prováděným důkazům** (vyloučení veřejnosti – tam, kde to stanoví zákon)

Článek 39 a 40 – trestní soudy, řízení

- jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit
- jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy
- presumpce neviny
- nelze trestně stíhat dvakrát v téže věci
- práva obviněného (čas a možnost k přípravě obhajoby – sám, prostřednictvím obhájce, zákon stanoví, kdy musí mít obviněný obhájce a kdy se mu poskytne bezplatně; dále právo obviněného odepřít výpověď)

Článek 40 odst. 6

- zákaz pravé retroaktivity
- výjimka
- *„Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.“*

Ochrana práv – dále

Státní zástupce

Článek 80 Ústavy

- **podání obžaloby v trestním řízení! (orgán veřejné žaloby)**
 - nikdo jiný nemůže obžalobu (veřejnou žalobu) podat – proto je veřejná
- další funkce - vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je omezována osobní svoboda (vazba, vězení – TOS, ochranná léčeni, zabezpečovací detence atd.), působí v jiném než trestním řízení (civilní)
- **ale jsou skutečně nezávislí? – jde totiž o orgán moci výkonné - jmenuje ministr spravedlnosti na návrh nejvyššího státního zástupce**
 - nejvyššího státního zástupce pak vláda na návrh ministra
- jinak neslučitelnost funkcí, nezávislost a nestrannost, docela dobré platové podmínky (90 % základny soudce)

Veřejný ochránce práv = ombudsman

- v ČR: sídlí v Brně, Stanislav Křeček v současné době
- samostatný státní orgán oddělený od soudů a od správy
- volí Poslanecká sněmovna ČR z návrhů prezidenta a Senátu na 6 let, neodvolatelný
- řeší stížnosti osob (jednotlivců) vůči orgánům veřejné moci (úřadům) – jsou tam výjimky, kdy ombudsman nemá pravomoc a podniká kroky k nápravě
- chrání jednání s osobami omezenými na svobodě
- diskriminace
- nemůže však zrušit rozhodnutí úřadu (není to odvolání)
- v rámci EU je **unijní veřejný ochránce práv**

Další právnická povolání – ochrana práva či právní pomoc

- advokát
- notář
- exekutor
- insolvenční správce

Nejsou orgány veřejné moci,
nejsou to státní orgány

**MUNI
LAW**

DĚKUJI

Dotazy: malachta@mail.muni.cz

Obrázky staženy z google obrázků, není-li uvedeno jinak